

OKRA

JARO ŠASEL

Nekje na severovzhodnem mejnem področju antične Italije se je v sklopu Alp kot njihov zaključek dvigala Okra, čez katero je vodil v Ilirik prelaz, ki je bil najnižji od vseh alpskih prelazov med Tirenskim in Jadranskim morjem, kar so spoznali že antični geografi, in je hkrati omogočal najenostavnejši vstop v Evropo od Marseilla do Soluna, kot so dodali moderni geografi. Tudi ta prelaz se je imenoval Okra. Na istem področju je sporočena Okra tudi kot krajevno ime, in sicer za utrjen *oppidum*, ki je bil, kot kaže, že v Avgustovi dobi ruševina. Razen tega pa je v severnem obrobju Istre živelo pleme *Subocrini*, katerih ime je z navedenim nedvomno v sorodu in tudi geografsko nekako povezano.

Ime Okra, ki ga P. Kretschmer (v reviji *Glotta* 21 [1932] 112) spravlja v zvezo tudi z umbrijsko obliko *ocar* (ak. *ocrem* grad, gora; prim. v Umbriji mesto *Ocriculum*, danes Otricoli, dalje goro Ocre ter istoimensko ime zaselka in dolinske pokrajine), je etimološko povezano z večjo skupino latinskih besed, v katero spadajo pridevnik *acer*, *acris*, *acre* oster, koničast, glagol *acuo* 3 ostrim, samostalnik *acus*, -us f. igla, dalje z grško besedo *ἡ ἄκρα* vrh, najvišja točka, pridevnikom *ἄκρος* najvišji in predvsem z grškim (*ἡ ὄκρις* štrljenje, nalomljenost) in starolatinškim samostalnikom *ocris*, -is m. razjedena skalna gora. Primerjaj, kar je k temu v drugi polovici 2. stoletja po Kr. iz dela Verrija Flaka *de significatu verborum*¹ povzel Sex. Pompeius Festus (str. 192 Lindsay): *ocrem antiqui, ut Ateius Philologus in libro Glossematorum refert, montem confragosum vocabant, ut apud Livium* (trag. 31), 'sed qui sunt hi, qui ascendent altum ocrim?', et (trag. 32), 'celsosque ocris arvaque putria et mare magnum', et (trag. 34), 'namque Taenari celsos ocris', et (trag. 35), 'haut ut quem Chiron in Pelio docuit ocri'; Ocris so imenovali stari — poroča Ateius Philologus v knjigi *Razlaga besed* — skalno pogorje, na primer Livij (trag. 31). 'a kdo so ti, ki se bodo vzpeli na skalno goro (ocrim)', ali (trag. 32), 'vpenjajoče se čeri (ocris) in gnile livade in veliko morje', ali (trag. 34), 'namreč Taénara visoko skalovje (ocris)', ali (trag. 35), 'ne kot oni, ki ga je Chiron učil na Péliju skalnati gori (ocri)'.

Razpoložljivi viri, ki poročajo o Okri na severovzhodni meji antične Italije, in avtorji so naslednji.

Strabo (64/63 pred Kr. — 23/26 po Kr.), zgodovinar-geograf iz mesta Amaseia ob Črnem morju, kjer se je po študijskih letih in letih popotovanj zopet naselil okrog leta 7 pred Kr. Tu je potem ostal do smrti in pisal. Temeljito izobražen mož je bil po svetovnem nazoru stoik in skeptičen do religije; na političnem področju pa je občudoval rimsko organizacijsko silo. Študijsko je prepotoval Egipt ter nekatere predele Male Azije, Grčije in Italije. Napisal je *Historične znamenitosti*, zgodovinsko delo, s katerim je nadaljeval Polibija (ok. 203—120 pred Kr.), ki pa se ni ohranilo. Znan je predvsem po delu *Geografija* v 17 knjigah, ki so v glavnem ohranjene in imajo naslednjo vsebino: 1—2 Uvod. Homer. Kritika Eratostena in Polibija, matematična geografija, analiza Posejdonija, Strabonov pogled na zemljo, kartografija. 3 Španija, Sicilija. 4 Galija, Britanija. 5—6 Italija, Sicilija Rimski imperij. 7 Severna in Vzhodna Evropa, severni Balkan (delno izgubljeno). 8—10 Grčija. 11 Črnomoško-kaspijsko področje, Armenija. 12—14 Mala Azija. 15 Indija, Perzija. 16 Mezopotamija, Palestina, obala Etiopije, Arabija. 17 Egipt, Etiopija, severna Afrika. Njegova *Geografija* je v bistvu nekaka ne ravno ažurna in ne posebno skrbno urejena kartoteka podatkov, zanimivosti s področij geografije, historične topografije, literarne zgodovine, mitologije, matematike, zdravilstva, etnografije, filozofije itd. Poleg lastnih zapiskov s študijskih potovanj je med viri uporabljal posebej historika Polibija in geografa-zgodovinarja Posejdonija (135—50 pred Kr.) pa tudi geografa Eratostena (ok. 275—194 pred Kr.), ki ga je dopolnjeval, dalje pisce iz obdobja Aleksandra Velikega (posebej za Indijo in vzhodne pokrajine). Strabonovi geografski pogledi in nazori se gibljejo v mejah tedanje znanosti: Afrika je zanj trikotnik nad ekvatorjem, matematiko in astronomijo podcenjuje, mnogokrat je nerealen, nekritičen, včasih vztraja v zmožnem mnenju, Homerja citira kot znanstveno avtoriteto, Herodota podcenjuje. Ob vseh teh značilnih napakah pa je vsekakor zanimivo, da že on — in v tem se nam zdi kar moderen — poudarja korist in potrebnost geografije za javno-politično življenje I 1, 16—18). Niže prevedene odstavke je pisal, kot kaže, med leti 18—20 po Kr., navajam jih v najširšem kontekstu, ker se deloma nanašajo na danes slovenske kraje ali pa so za nas zanimivi. *Geographica* je izdal G. Kramer (Berlin 1844), prevedel tudi H. L. Jones (Loeb, 1917 sl.). Novi ediciji pripravljata F. Lasserre (Budé) ter W. Aly (Bonn), oba s komentarjem. Prevoje Strabonovih mest v slovenščino, ki sledijo, je pripravila Marjeta Šašel.

1

IV 6,1. Po opisu transalpinske Galije in plemen, ki to deželo naseljujejo, je treba spregovoriti o Alpah samih in njenih prebivalcih, nato pa o vsej Italiji, da bi ohranili v spisu vrstni red, ki ga narekuje narava dežele.

Alpe se ne začenjajo pri zalivu Monoika (Monako), kot nekateri trdijo, temveč pri istem kraju kot Apeninske gore (Apenini v

Italiji), v območju *Genue*, emporija *Ligov* (*Ligurov*) in pri tako imenovanih 'Vada', namreč močvarah *Sabata* (danes *Vado* pri *Genovi*). Začetek *Apeninov* je pri *Genui*, začetek *Alp* pa pri *Sabatih*; od njih do *Genue* je 260 stadijev (48,1 km, točno). Na razdalji 370 stadijev (68,45 km, prav: 87 km) leži mesto *Albingaunon* (*Albenga*), kjer so naseleli *Ligi*, znani kot *Ingaunoi*. Od tod do zaliva *Monoika* je 480 stadijev (88,8 km, točno). Med obema leži veliko in pomembno mesto *intemelijski Albion* (*Albium Intemelium*, danes *Ventimiglia*), prebivalci so *Intemelioi*. Dokaz, da je začetek *Alp* pri *Sabatih*, je prav v teh imenih; *Alpe* so se popreje imenovale *Albia*, pa tudi *Alpionia*. Kajti do danes se je ohranilo ime *Albion* (*Velebit*) za visoko pogorje na japonskem svetu, ki v nekem smislu meji na *Okro* in *Alpe*, kot znamenje, da se *Alpe* raztezajo do tja.

2

IV 6,9. Za temi (zahodno- in srednjealpskimi plemeni) pridejo plemena, ki prebivajo že v območju *Adriatika* in *Akvileje*, in sicer del *Norikov* in *Karni*. Tudi *Tavriski* so noriško plemo. *Tiberij* (vladal 14—37 po Kr.) je s pomočjo brata *Druza* (38—9 pred Kr.) v enem poletju (prejkone leta 15 pred Kr.) napravil konec njihovim neprestanim vpdom, tako da je že triintrideset let (ta pasu je bil pisan torej leta 18 po Kr.), odkar mirujejo in skladno s pogodbo plačujejo davke.²

Za vse alpsko področje so značilni gričevnati kraji, kot nalašč za kmetovanje, in gosto naseljene doline; na splošno pa je dežela zaradi slane in skalne zemlje revna in nerodovitna, kar velja zlasti za visoke planote, ki so zbirališča roparjev. Zaradi pomanjkanja hrane in drugih stvari so (ti) včasih prisiljeni prizanesljivo ravnati s prebivalci nižin, saj imajo v njih oporo; v zameno jim dajejo, kar imajo sami v izobilju: razne vrste smole, smreko, vosek, sir in strd.

Nad teritorijem *Karnov* (med prelazi *Plöcken* in *Podkoren*, na jugu do morja) se dvigajo pogorja *Apeninov* (od *Adiže* in sklopa okrog prelaza *Brenner* nekako do *Tur* in *Julijskih Alp*), kjer leži jezero (na *Brennerju*, danes ga ni več), ki odteka v reko *Isaras* (*Isarco*), ki sprejme še reko *Ateso* (*Adižo*), in se izliva v *Adrijo*. Iz istega jezera pa teče proti *Donavi* tudi reka, znana pod imenom *Aenus* (*Inn*). *Donava* namreč v svojem začetnem toku sprejme mnogo pritokov ravno s teh pogorij, ki jih številni grebeni delijo na majhna področja.

Vrhovi *Alp* se namreč raztezajo vse od *Ligystike* do pokrajine, o kateri je sedaj go-

vora, in dajejo vtis enega samega sklopa. Nato se razmaknejo in postanejo nižji, pa se spet dvignejo v več masivih in vrheh. Prvi tak gorski hrbet, zmerno visok in obrnjen proti vzhodu, leži na oni strani *Rena* in jezera, kjer so izviri *Donave*, nedaleč od področja *Svebov* in *Herkynijskega lesa* (*West-erwald-Taunus-Schwarzwald*). Druge verige so obrnjene proti *Iliriji* in *Adriji*; ena od teh je že omenjeno pogorje *Apeninus*, od ostalih pa sta pomembni še *Tullus* in *Phligadia* (neugotovljivo, morda *Ture* in *Salzburške Alpe*), ki se dvigata nad ozemljem *Vindelikov* (*Svabsko-bavarska visoka planota*), od koder pritekajo v *Donavo Duras*, *Klanis* (neugotovljeno) in druge pretežno hudourniške reke.

IV 6,10. V območju teh krajev prebivajo tudi *Japodi* — prav tako mešano pleme *Ilirov* in *Keltov* — na njihovem ozemlju pa leži *Okra*. *Japodi* so bili včasih precej gosteje naseljeni, in sicer na obeh straneh gore; področje so obvladovali z roparskimi tolpmi, vendar jih je cesar *August* končno popolnoma porazil in oslabil (leta 35 pred Kr.). Njihova mesta so *Metulum* (neugotovljeno, morda na območju *Ogulina*), *Arupium* (gradišče na hribu *Vital* pri mestu *Prozor* v *Liki*), *Monetium* (gradišče v *Brinju*, *Lika*?) in *Vendo* (prav *Avendo*, gradišče pri vasi *Kompolje* v *Liki*?). Nato pride *Segestika* (poleg *Siska*), mesto v nižini, mimo katerega teče reka *Sava*, ki se izliva v *Donavo*. Mesto ima naravno lego za vojno proti *Dačanom*. Pri *Okri*, najnižjem delu *Alp*, mejijo na *Karne* in preko nje tvorijo blago z vozovi iz *Akvileje* v kraj, imenovan *Nauportus* (*Vrhnika*) po poti, ki ni mnogo daljša od 400 stadijev (74 km, prav: 100 km). Od tam prevažajo blago z ladjami po rekah do *Donave* in do krajev, ki leže ob njej. Mimo *Nauporta* teče iz *Ilirije* prihajajoča plovna reka, ki se izliva v *Savo*, tako da se tovor brez truda transportira v *Segestiko*, do *Panoncev* in *Tavriskov*. Pri *Segestiki* pa se v *Savo* izliva tudi *Kolapis* (*Kolpa*). Obe sta plovni in tečeta z *Alp*.³

V *Alpah* žive še divji konji in govedo. *Polybios* poroča (XXXIV 10, 8—9), da je tu doma tudi neka nenavadna žival, podobna jelenu, razen tilnika in dlakavosti, ki sličita na divjega prašiča; pod brado pa ima izrastek kot koščico, za pedenj dolg in pokrit z dlako, debelo kot rep mladega konja.

IV 6,12. *Polybios* dalje poroča (XXXIV 10, 10—14), da so v njegovem času na področju *Akvileje* in *noriških Tavriskov* naleteli na tako ugodno ležeč rudnik zlata, da je bilo dovolj, če so kopali le dva čevlja, da so že takoj pri vrhu našli zlato rudo, ves izkop pa

ni presegal petnajst čevljev. To zlato je razmeroma čisto, veliko kot navadni ali volčji bob, ki izgubi le osminko pri taljenju. Nekaj (ga) je takega, ki zahteva daljše taljenje, vendar vseeno prinaša še velik dobiček. Dva meseca so ga izkoriščali barbari skupno z Italiki in takoj je padla cena zlatu za tretjino po vsej Italiji. Ko so Tavriski to opazili, so Italike pregnali, da bi sami obdržali monopol nad prodajo; vendar so danes vsi rudniki zlata pod rimsko oblastjo. Tudi tu podobno kot v Iberiji, se priključuje izkopanemu zlatu še zlati pesek, ki ga s seboj nosijo reke, le da ne v takih količinah.

Ta-isti mož primerja Alpe, ko govori o njihovi velikosti in višini, z največjimi gorami v Grčiji: s Tajgetom, Lykajom (oba na Peloponezu), Olimpom, Pelijem in Osso (v Tesaliji); pa tudi s traškim Haemom, Rodopi in Dunakom (v Trakiji). Pravi, da bi uren in krepak mož (tam) potreboval malo več kot en dan za vzpon, na Alpe pa ne bi niti v petih dnevih prišel. V dolžino merijo po nivoju vznožja 2200 stadijev (391 km, prav: 800 km). Navaja le štiri prelaze: preko dežele Ligyjcev blizu Tirenskega morja (Genova-Nizza), drugega preko področja Taurinov (Mont Cénis?), preko katerega je šel Hanibal, tretjega preko Salassov (Veliki Sv. Bernard) in četrtega preko dežele Retijcev (Brenner?); vsi so strmi. Pravi, da je v teh gorah mnogo jezer, od katerih so tri velika: Benakos (Lago di Garda), dolg 500 stadijev in širok 50 (88,8 in 8,88 km, danes: 50 in 13 km); iz katerega teče reka Minkius (Mincio). Za njim pride Verbanus (Lago Maggiore) 400 stadijev dolg in ožji od prejšnjega (71 km, prav: 54 km), iz katerega odteka reka Adua (Adda, prav Ticino). Tretji je Larius (Lago di Como), dolg okrog 300 stadijev, širok pa 50 (53,3 in 8,88 km), iz katerega teče precej velika reka Tikinus (napak); vse se izlivajo v Pad.

Toliko sem imel povedati o Alpah.

3

V 1,3. Po tako obravnavanih sekcijah lahko rečemo, da je alpsko predgorje v obliki zaliva, s konkavnim delom obrnjenim proti Italiji. Sredina tega zaliva pripada Salassom (okrog Torina, prav: mesta Como), obe skrajni točki pa sta obrnjeni proti notranjosti, ena doseže Okro in zaliv Jadrana, druga pa Genuo na ligystijski obali (Ligurski obali), ligijski emporij, kjer Apeninske gore mejijo na Alpe.*

* Zadnji stavek je dobesedno ponovljen v Epitome palatina ali Chrestomathia ex Strabone V 2 (nastala prejkone v 10. stol. v Carigradu), ki jo objavlja Müller v delu Geographi Graeci minores vol. II.

4

VII 5,2. Del te pokrajine so opustošili Dačani, ko so si podvrgli Boje in Tavriske, keltska plemena pod oblastjo Kritasira. Izgovarjali so se, da je dežela njihova, čeprav jo deli reka Parisius (prejkone Tisa), ki teče od gora proti Donavi mimo dežele Skordiskov, imenovanih Galati; ti živijo pomešani z ilirskimi in tračanskimi plemeni. Boje in Tavriske so Dočani sicer uničili, pač pa so Skordiske dostikrat imeli za zaveznike. Preostali del dežele naseljujejo proti severu in vzhodu Panonci vse do Segestike (poleg Siska) in Donave, proti drugim smerem pa zavzemajo še več ozemlja. Mesto Segestika pripada Panoncem in leži ob sotočju več rek, ki so vse plovne, ter je naravno oporišče v vojni proti Dačanom. Leži na vznožju Alp, ki se raztezajo do področja keltsko-ilirskega plemena Japodov. Tudi od tod pritekajo reke, ki prinašajo do Segestike mnogo blaga tako iz Italije kot iz drugih dežel. Pot od Akvileje do Nauporta, naselja Tavriskov, do koder je treba pripeljati tovarne vozove, znaša za tistega, ki potuje čez Okro, 350 stadijev (71,95 km, prav: 100 km), nekateri pravijo tudi da 500 (88,88 km). Okra je namreč najnižji del tistih Alp, ki se raztezajo od Retije do Japodov. Tam pa, pri Japodih, se gorovje spet dvigne in imenuje Albijsko.* Podobno pelje pot čez Okro tudi iz Tergesta, karnijske vasi, na barje, imenovano Lugeon (dobesedno: močvirni travnik, zastajajoča voda, močvirna tla). Blizu Nauporta teče reka Korkoras (Krka), ki sprejema blago. Izliva se

* Prim. k temu mestu omenjeno Chrestomathio VII 31 (Müller, GGM II 571 s), ki daje podatke nekolikanj razširjeno (morda z dodatkom po Ptolemaju?):

Ker so ilirske, panonske in traške gore na nek način vzporedne z Donavo, tvorijo eno linijo, ki se razteza od Adrije do Ponta. Severno od nje so pokrajine med Donavo in gorami, južno pa Grčija in popolnoma barbarski svet prav do gorske verige. Nedaleč od Ponta je Haimos, na tem področju največja in najvišja gora, ki preseka Trakijo čez pol. Proti Adriji se razteza skoraj vsa Adrija; na sredi pa je Paionija sama, v celoti gorata. Na eni strani jo omejuje proti Trakiji Rodope, takoj za Haimom najvišja gora, na drugi, proti severu, pa Ilirik, dežela Autariatov in Dardanija. Alpe se raztezajo do Japodov, mešanega keltsko-ilirskega plemena. Okra je najnižji del Alp, ki se razprostirajo od Raitije do Japodov. Pri Japodih pa se gorovje ponovno dvigne in imenuje Albia. Med Okro in Albijskimi gorami, v Istri, se dviga v ravni liniji gorovje Karovanka. Pogorje Bebia pa leži še vzhodnejše kot Albia; tako se te gore: Okra, Karovanka, Albia, Bebia nahajajo skoraj v ravni črti na 5. stopinji. Za temi pridejo gore zgornje Mezije, nato traški Haimos prav do Črnega morja. Ta ravna črta torej, ki poteka po gorah je skoraj paralelna z Donavo.

v Savo, ta v Dravo, Drava pa v Noarus (ni jasno, katero reko misli) pri Segestiki. Tamkaj se v Noarus izliva tudi Kolpa, ki teče od gore Albion preko japonskega ozemlja, in ga močno poveča; sam pa priteka v Donavo blizu področja Skordiskov. Plovba po rekah gre večinoma proti severu. Cesta od Tergesta do Donave je dolga okoli 1200 stadijev (202,40 km); v bližini Segestike ležita na poti proti Italiji Sirmium (Sremska Mitrovica) in trdnjava Siskija (danes Sisak).⁴

C. Plinius Secundus (23/24 — 79 po Kr.), Plinij Starejši iz mesta Comum (danes Como), vzgojen v Rimu. Med leti 47—57 je bil konjeniški oficir, nato pokrajinski guverner po raznih političnih okrožjih zahodne Evrope in severne Afrike, končno admiral tirenske flotilje v Mizenu do l. 79, ko je doživel izbruh Vezuva in v velikem znanstveni vnemi ob študiju tega pojava 24. avgusta izgubil življenje. Pisal je ogromno, na primer, *O konjeniškem kopju* (tehnično-vojaška študija), o vojnah Rima z germanskimi plemenj v historičnem delu *A fine Aufidi Bassi*, v katerem je opisal sodobno zgodovino, ki je nadaljevala delo historika Aufidija Bassa (v antiki cenjen in večkrat citiran pisec, čigar delo ni ohranjeno), in vrsto drugih spisov, ki so vsi izgubljeni. Najvažnejše in edino ohranjeno delo je enciklopedija tedanjega sveta in znanja, *Naturalis historia*, ki jo je zaključil l. 77, vendar jo je do smrti korigiral in ažuriral. V 37 knjigah, na katere je delo razdeljeno, daje sistematičen pregled skoraj nad vsemi tedanjimi vejami prirodoslovne znanosti. Za enciklopedijo je iz vrednotil 146 rimskih in 327 tujih piscev, uporabil 160 lastnih beležnic in 2000 knjig. Obdelal je okoli 20000 pojmov. Vsebinska razdelitev: 1 Uvod, navedba virov; 2 Fizika vesolja; 3—6 Geografija in etnologija; 7 Antropologija in fiziologija; 8—11 Zoologija; 12—19 Botanika; 20—27 Botanika v odnosu do farmakologije; 28—32 Zoologija v odnosu do farmakologije; 33—37 Mineralogija in metalurgija in njih uporaba za umetnosti. Plinij ni samonikel pisatelj, je pa kritičen znanstvenik in vsekakor je velik kot discipliniran delavec, enciklopedik, sistematik. Izdajo je pripravil D. Detlefsen (6 knjig, Berlin 1866-82), ki je posebej obdelal tudi njegove geografske knjige (Berlin, 1904).

5

3.131. V tem sektorju so bila vzdolž obale propadla (naselja v 10. regiji Italije) Irmene, Pellaon, Palsicium, pri Venetih Atina in Caolina, pri Karnih Segesta in Okra, pri Tavriških Noreia; dalje, 12 milj od Akvileje je M. Claudius Marcellus proti volji senata razdejal (keltski) oppidum (l. 183 pred Kr.) kot poročla L. Piso (L. Calpurnius Piso Frugi, konsul l. 133 pred Kr., rimski analist).

6

3.133. Alpe so poseljene z mnogimi plemenj, a najuglednejša med Polo (Pula) in področjem Tergesta (Trst) so: Fecusses, Subocrini,

Catali, Menoncaleni, in poleg Karnov so Noriki, imenovani nekdanj Tavriski. Nanje mejijo Raeti in Vindeliki, vsi razdeljeni na mnogo rodovna okrožja.

Klaudios Ptolemaios (ok. 90—169 po Kr.), matematik, fizik, geograf in kartograf, deloval v Aleksandriji. Napisal je vrsto del, ohranjenih delno v arabskih srednjeveških prevodih. Znana je na primer *Matematična zbirka* (namreč trigonometričnih podatkov), dalje študija k ortogonalni projekciji, knjiga o zvezdah stalnicah, o optiki. Med njegovimi spisi je za historika najvažnejše *Navodilo za pravilno risanje geografskih kart* v osmih knjigah in z atlantom, pisano na vidlika astronomu, ki bazira kartografijo na čimbolj eksaktnem določevanju krajevnih astronomskih pozicij. Določal jih je glede na ekvator ter na bazični meridian, ki poteka nekako preko Kanarskih otokov. Ker je pozicije izračunaval iz netočnih, nezanesljivih oziroma geografsko neprecizno pisanih del (potopisov, itinerarijev, broderskih kart), je vnesel v podatke zgrešene aproksimacije, ki so očitne ob kontrolnem preračunavanju pri znanih mestih in torej neuporabne za določevanje pozicij nelokaliziranih krajev. Tudi sicer je v delu vrsta nepreciznosti, ki gredo v glavnem na rovaš stanja tedanje znanosti. Načelno pa je njegovo delo sveže, najnaprednejše, kar se jih je ohranilo s področja antične geografsko-astronomske kulture in je do polpreteklih časov služilo za bazo. Dokončne kritične izdaje še ni, uporabljati je treba predvsem tisto, ki jo je pripravil C. F. A. Nobbe (Leipzig, 1898). Glej tudi O. Cuntz, *Die Geographie des Ptolemaeus* (Berlin, 1923).

7

II 12,1. Lega Retije in Vindelikije. Zahodno stran Retije omejuje gora Adulas ter področje, ležeče med izviri Rena in Donave, severno stran tisti del Donave, ki sega od izvirkov do izliva reke Aenos (Inn) 34° v.d., 47° 20' s. š., vzhodno reka Aenos sama, katere najjužnejša točka ima pozicijo 34° v.d., 45° 20' s. š., južno pa gorovje Alp, ki se od tam pne nad Italijo; od tega imajo Grajske Alpe pozicijo 30° v.d., 45° 20' s. š., Peninske ob izviri reke Likios (Lech), ki se izliva v Donavo in deli Retijo od Vindelikije, pa 31° 30' v.d., 45° 30' s. š.; sektor gore Okre ima 33° 30' v.d., 45° 30' s. š.

8

III 1,1. Lega Italije. Italijo omejuje na zahodu veriga Alp, po predloženem orisu od gore Adulas do izliva reke Varos (Var, reka pri Nizzi), dalje obrežje Tirenskega morja od Neapolisa do rta Leukopetre; na severu alpske verige pod Retijo in Peninske Alpe, Okra in greben Karuades pod Norikom, katerih pozicije smo že omenili, dalje obrežje Jadrana in sicer od reke Tilauemptos (Tagliamento) do gore Garganos, itd.



- - - - - pota, ki jih omenja Strabon
 brodarjenja (po Strabonu in domnevno)
 - · - · - · prometne povezave, ki jih Strabonov tekst predpostavlja
 ● poseljeni kraji

Karta, ki ponazarja poselitev in prometne smeri v 2. in 1. stoletju pred Kr. Vse, kar je na njej vpisano, je dokumentirano; le pri plemenih in gorah lokalizacija ni docela zanesljiva. Seznam imen, ki so na karti (z današnjimi enačenji):

Opiraje se delno na gornje vire, ki jih včasih samovoljno interpretirajo, lokalizirajo zgodovinarji in arheologi v glavnem brez zadovoljivega dokaza Okro na prelaz čez Hrušico in Trnovski gozd. Tako Th. Mommsen v delu *Corpus inscriptionum Latinarum*, V str. 75 ali H. Nissen, *Italische Landeskunde I* (1883) 150 ali W. Schmid, *Jahreshefte des Oesterreichischen Archäologischen Instituts* 21—22 (1922—24) Bb. 287, H. Philipp, *Pauly-Wissowa, Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft XVII* (1937) 1774 in drugi. Za nekatere je Okra področje med Julijskimi Alpami in Snežnikom ter njega nadaljevanjem v Kapelo; tako za raziskovalca G. Veith, *Die Feldzüge des Caesar Octavianus in Illyrien* (1914) 47 ali A. Degrassi, 'Ricerche sui limiti della Giapidia', *Scritti vari di anti-*

Reke [(lumen)], jezero:

Aesontius f.	Soča
Arsia f.	Raša
Colapis f.	Kolpa
Corcoras f.	Krka
Formio f.	Rižana
Frigidus f.	Hubelj-Vipava
Lugeon	Cerkniško jezero
fl. Nauporti	Ljubljana
Ningus f.	Mirna
Savus f.	Sava
Timavus	it. Timavo, sl. Timav

Mesta:

Aegida	Koper
Aquileia	Oglej
Carnium	Kranj
Emona	Ljubljana
Flanona	Plomin
Forum Iuli	it. Cividale (Čedad)
Longaticum	Logatec (Gornji)
Nauportus	Vrhnik
Parentium	Poreč
Piquentum	Buzet
Tarsatica	Rijeka (Trsat)
Tergeste	Trst

Gore:

Albius mons	Velebit, Velika in Mala Kapela, Gorski Kotar
Apenninus mons	Alpske verige od Brennerja do Julijskih Alp
Ocra	Nanos in področje

Plemena, dežele:

Ambisontes	Fecusses	Liburni
Carni	Histria	Noricum
Catali	Iapodes	Rundictes
Colapiani	Latobici	Subocrini
		Taurisci

chità II (1962) 752 ali v delu *Il confine nord-orientale dell'Italia romana* (1954) 90. Navedeno in še del istrske notranosti identificirata z Okro G. Oberziner v delu *Le guerre di Augusto contro i popoli alpini* (Roma, 1900) 176. S prelazom *Alpis Iulia* (misli Hrušico) in delno z alpskim Apeninom jo enači E. Pais, 'I due Istri e il monte Apennino', *Studi storici I* (1908) 314—344. Ker piše Strabo, da je Okra najnižji sektor Alp, meni B. Saria, *Pauly-Wissowa, Realencyclopädie XVII* (1937) 1775, da ne more biti drugega kot Postojnska vrata pri Razdrtem pod Nanosom. M. Bagnara, *Le Alpi Orientali in epoca classica* (1969) 67 s. jo smatra v glavnem za predhodnico Julijskih Alp.

Lokalizacije so torej dokaj različne. V naslednjem bom skušal pokazati, katera od njih

ima največ veljave in zakaj je najverjetnejša. Skušal bom naštet elemente, ki nam omogočijo reševati problem lokalizacije, in kar najbolj precizirati prostor, ki pride zanjo v poštev.

Ta preciziranja niso pomembna sama zase. Kateri historik bi se vznemirjal, če je, ali če ni mogoče ugotoviti, kje eksaktno je danes na primer *Tullus mons* ali reka *Clanis*? V primeru Okre pa je drugače. Okra je antičnemu človeku pomenila edini razmeroma zložni prehod med polotokoma, ki jima je pripadla usodna vloga v zgodovini antike. Čezenj je potekala skoraj vsa 'zgodovina', kolikor je imamo zabeležene v antičnih narativnih virih — do gradnje ceste čez Hrušico — in kolikor je ugotavlja arheološki način proučevanja. Čezenj so hodile etruščansko-venetske karavane, čezenj so se naseljevali Kelti, so skušali prodreti Kimbri in Tevtoni ter so usodno marširale Avgustove legije. Ti dogodki in mnogi drugi so dostikrat preokrenili tek dogajanj v Italiji, Balkanu, Evropi na dobro in slabo. Zato je vredno ugotavljati, kaj točno so si tedaj predstavljali pod Okro.

Za antičnega geografa je jugovzhodni alpski lok segal do mest *Tarsatica* (Rijeka) in *Flanona* (Plomin) ter vključeval Učko. V območju Tarsatike je pričeval nov gorski sklop, namreč *mons Albius*, h kateremu so prištevali Gorski Kotar, obe Kapeli in Velebit (kaže, da je v nazivu slednjega staro ime *Albius* kontinuitetno ohranjeno). Okro je stavljal Strabo še v alpski sektor in jo karakteriziral kot najenostavnejši prehod čez Alpe, namreč iz Mediterana v Evropo. Zanj je Okra najnižji del tistega sektorja alpske verige, ki se spušča od Retije k Jadranu in se pri Japodih, katerih center je bil v Liki in v zahodni Bosni, dvigne v nov gorski sklop *Albius*. Od Retije si proti jugovzhodu slede — po obrobju severovzhodne Italije — predvsem Dolomiti, Karnske Alpe, Julijske Alpe, vse visoke, prehodne zgolj na sporadičnih sedlih in posamičnih prelazih. Za Julijskimi Alpami teče proti Velebitu vrsta nižjih ali višjih kraških platojev — tako Banjšice, Trnovski gozd, Hrušica, Tržaški Kras, Brkini, Javorniki, Čičarija in Snežniški kompleks z Gorskim Kotarjem — katerih zahodni robovi dajejo podobo, če jih opazujemo iz Furlanije in Istre, torej s prostora antične Italije, nizkega, ostrega, žagastega, skalnega roba, vertikalno odrezanega proti morju, Breg ga v sektorju Tržaškega Krasa imenujejo Slovenci, *Monte Vena* Italijani; nad Vipavsko dolino pa kaže tak prepaden rob grupa Trnovskega gozda, Nanos.

Ugodni prehodi niso mogoči ne čez gorske verige do vključno Julijskih Alp, ne čez obe Kapeli in Velebit, ne čez Gorski Kotar. Enotstavni so prehodi edino v sektorju jugozahodno od Hrušice, čez Tržaški Kras in Brkine na 'Postojnska vrata'. Že spričo tega dejstva bi kazalo locirati Okro sèm in podpreti mnenje B. Sarije.

Hkrati je bila Okra v navedenem času mejno področje oziroma prostor, kamor so težila različna plemena tako Japodi, ki so živeli vzdolž Albija, in Karni, katerim je pripadala Furlanija, Tergeste, Karnija in delno Karneola, na samem področju Okre pa še istoimensko mesto Okra, ki je bilo za časa Plinija že v ruševinah. Po Okri se je imenovalo tudi severno-istrsko pleme Subokrinov. Kako je bilo z Liburni, ki so se približevali temu območju z jugovzhoda, predvsem od Reke sèm, ne vemo, enako ne s Katali, naseljenci prejkone v severozahodni Istri, z Rundikti krog Rodika pri Materiji, in ne z Ambisonti v srednjem Posočju. Od Ljubljane proti Postojni so bili naseljeni Tavriški.⁵ Jasno postaja, da je bila Okra magnet, ki je pritegoval številna plemena ne zaradi naravnih bogastev in rodovitne zemlje, ampak izključno zaradi donosnosti od enostavnega tranzitnega prometa med Italijo in Ilirikom, med obrtniško-rokodelsko bogatimi severno-italskimi trgovskimi mesti ter naravno — predvsem z rudami — bogatimi pokrajinami zahodnega Ilirika.

Iz Strabona izhaja, da je ležala Okra 'pозnejše' v širšem okolju Japodov, prej pa da so jo le-ti dosegali, poseljevali po obeh straneh in pri njej mejili na Karne. To interpretacijo nekateri sicer osporavajo (N. Vulić, *Glas Srpske kraljevske akademije* 160 [1934] 59 ter A. Alföldi, *Századok* 70 [1936] 16), češ da Strabo ne govori o Okri kot o gori, temveč le kot o sedlu. Vendar jo Ptolemej navaja kot gorovje, indirektno pa tudi Strabo sam, ki jo šteje v Alpe in govori o njej kot o markantni mejni točki. Torej ji pripada vsaj vzdevek gorskega višavja. Če Strabo govori, da so jo Japodi poseljevali po obeh straneh, je treba to tolmačiti logično. Osvetljen z zgoraj nakanano definicijo področja Okre bi bil Strabov stavek jasen. Jugovzhodni del tega področja je dejansko malone dosegal Japodski svet.

Osrednje japodsko ozemlje je obsegalo Liko in zahodno Bosno (na primer Bihać in območje). Če si tudi zamislimo pleme nadvse močno, prenaseljeno in ekspanzivno, si vendar ne moremo predstavljati, da bi moglo poseliti še celo Dolenjsko, Postojnsko kotlino in Notranjsko hkrati. Če gre res za poselitvene poskuse, kar morajo arheologi šele dokazati, potem smemo računati teoretično zgolj z

uspehi izoliranih rodovno-zadružnih skupin, ki so si priborile eno ali drugo manjše avtarično področje in ga poselile. Verjetneje pa je, da so pogosto vpadali in skladno s političnim položajem plenili po sovražnem sosednjem ozemlju, predvsem v predelih proti severovzhodni Italiji in severni Istri, kamor so vodile plenilne poti čez njih severozahodno področje. Leta 52 pred Kr. so napadli in oplenili Tergeste (Caesar *bell. Gall.* VIII 24,3 in Appian, *Illyr.* 18). Iz Like drži prirodna, najkrajša in najenostavnejša pot do tega mesta med Čičarijo in Brkini, kar močno približuje misel, da je enaka prazgodovinska karavanska zveza po tej liniji dejansko obstajala. V območju Tarsatike pa je iskati tudi točko, kjer bi bili Japodi 'nekoč', kot piše Plinij (*n.h.* III 129), dosegli Jadran.

Kolikor severneje od Like proti Siskiji se je razprostiralo japodsko ozemlje (proti Ogulinu in proti Kolpi), tem bliže so prihajali tudi dolenski vpadnici v Italijo bodisi čez Notranjsko, bodisi čez Ljubljano.

Poleg tega je bila Okra tako za Strabona kot za Ptolemeja tudi toliko markantna točka, da mu je služila pri orientaciji za potek severovzhodne meje Italije in za jugovzhodni zaključek alpskega loka nad Italijo. Sklepiti smemo, da je morala biti v njenem sklopu dejansko neka točka, ki jo je komaj bilo mogoče zgrešiti. Ena zelo redkih takih točk je Nanos, za katerega posebej govori dejstvo, da se na njegovem južnem vnožju pri Razdrtem stekajo vsa pota iz Italije na Balkan in izkoriščajo geografsko najenostavnejši teren. Na tem mestu gre pot dejansko preko najnižjega sedla čez 'Alpe'.

Območje združitve karavanskih smeri, prihajajočih iz Akvileje in Tergesta pri Razdrtem pod Nanosom, je izredno markantno. Na vzhodnem vnožju Nanosa ne daleč poleg je veliko prazgodovinsko gradišče Šmihel pri Hrenovicah, ki so ga nekateri imeli za *Metulum* (W. Schmid, *Berichte der Römisch-germanischen Kommission* 15 [1924] 183 sl.) in ki v resnici močno približuje misel, da bi tja lokalizirali karnijsko mesto Okro (k temu se nagiblje B. Saria n.n.m. 1776), ki ga navaja Plinij, čeprav je bilo tedaj le še ruševina. Preseneča to, da je ta ugotovitev v skladu z arheološkim dokaznim gradivom. Mesto na gradišču pri Šmihelu je bilo v avgustejskem obdobju vojaško zasedeno in požgano. Seveda pa ne gre pozabiti, da je takih in še daleč močnejših in uglednejših postojank v tem krogu še nekaj, Knežak na primer, Šilen Tabor pri Narinu, kompleks Trnovo-Ilirska Bistrica. Vsa prihajajo teoretično v poštev, in še druga, posebej, ker kaže, da je treba ra-

čunati z neko karavansko smerjo Divača-Japodsko ozemlje in da je predvsem dolina Reke bila intenzivno frekventirana cela stoletja pred rimsko zasedbo.

Čez Okro je teklo nekaj pomembnih karavanskih smeri, uhojenih iz prazgodovine. Iz Strabona, ki je za te podatke baziral na virih iz 2. in 1. stoletja pred Kr., izhajajo naslednje: (1) Pot *Aquileia-Nauportus* ter brodarjenje dalje po Ljubljanci in Savi, (2) pot *Tergeste-barje Lugeon*, (3) pot *Tergeste-Donava*, (4) pot iz severne Italije do reke Krke, nato brodarjenje, (5) morda tudi pot do Kolpe in brodarjenje, (6) ter nedvomno tudi — to sicer ni sporočeno, je le arheološko dokumentirano — pot po bogato naseljeni dolini Reke na Tarsatiko in dalje.

Lokaliziranje teh karavanskih smeri ni težavno. *Aquileia-Nauportus* je držala ali po platoju Tržaškega Krasa ali po Vipavski dolini, mimo Razdrtega pod Nanosom in v območju Postojne nekje (morda čez Studeno) dalje na Logatec. To je najnaravnejša zveza na vsem območju, katere prazgodovinske osnove je poskušal dokazovati že C. Gregorutti (*Archeografo Triestino* NS 17 [1891] 167).

Od nje ločujejo Strabonovi viri drugo, ki je iz Tergesta vodila na barje *Lugeon*. Če bi *Lugeon*, kot menijo mnogi (npr. M. Fluss v: *Pauly-Wissowa, Realencyclopädie* XIII 1714 z nadaljnjimi podatki), enačili z Ljubljanskim barjem, bi v svojem poteku pot v glavnem ne bila različna od prve. Za identifikacijo pa prihajata v poštev še Planinsko polje in Cerkniško jezero. Ker velja tudi za Planinsko polje pravkar navedeni razlog, in ker ni razvidno, zakaj bi Strabonov vir ločeval pot na Ljubljansko barje od poti na *Nauportus*, ostaja za določitev *Lugeon* barja dokaj prepričljivo Cerkniško jezero, ki je nedvomno vplivalo tudi na fantazijo antičnega človeka, tako kot je na srednjeveškega in današnjega. Hkrati pa je na področju med Cerknico in Starim trgom arheologija ugotovila močne prazgodovinske centre in — tako kaže — zgodnjericanske utrdbene ostanke, iz česar bi tudi samo po sebi sledilo, da so dejansko tam čez vodila neka pota.

Ker Strabo omenja tudi reko Krko kot transportno možnost, je treba podčrtati, da omogoča geografska figuracija najenostavnejšo in najhitrejšo povezavo ravno z linijo Trst—Bazovica—Divača—Postojnsko področje—Cerknica—Bloke—Velike Lašče—Korinj. Blizu te točke je karavanska pot dosegla reko Krko in prišla hkrati na prag prazgodovinskega velemestnega gradišča na Viru pri Stični. Ne more biti dvoma, da so se tedanje karavanske smeri orientirale predvsem po velikih,

ekonomsko zanimivih aglomeracijah. Prav zato je po rekah intenzivno drselo blago proti Siskiji kot žarišču in zbirališču rudnin iz bogatega bosenskega zaledja in se spotoma ustavilo v prenekaterem rečnem pristanu na Dolenjskem, na primer nasproti Litije zaradi Vač, pri Krškem zaradi Libne, pri Novem mestu na Krki in drugod.

Strabo pa omenja in poudarja poleg drugih še reko Kolpo kot plovno pot, zato moramo računati tudi z njo, morda ne le v območju Karlovca in Siskije, marveč podaljšano nazaj do prazgodovinskega bogatega in uglednega železarskega centra Podzemelj. Ker pa omenja tudi pot Tergeste-Donava, pomeni, da je bila frekventirana tudi, s staro pošto cesto Dunaj—Trst v glavnem identična, smer čez Ljubljano in dalje na Poetovionio (Ptuj), kar je sicer že arheološko znano.⁶

Trditev, da sta Hrušica oziroma prelaz *Ad Pirum* Strabonova Okra, je treba odkloniti, ker evidentno iz Strabona to ne izhaja. V širšem smislu je bila Hrušica verjetno vključena v pojem Okre, vendar v času Strabonovih virov še ni bila prehodna za večji promet. Potreba, prvič po izgradnji 'modernih' cest sploh, in drugič, po čim krajših in direktnih komunikacijah je nastopila šele po rimski zasedbi zahodnega Balkana in v času gradnje vojnoupravne in obrambne službe po Iliriku. Hkrati s to gradnjo in s temi tendencami so začeli opuščati stare trgovsko-prometne cilje (na primer, Stično, Vače in druga prazgodovinska mestna gradišča). Posamezne sekcije prazgodovinskih potov so padle na stopnjo vaških poti in povezav med zaselki. Tedaj so skrajšali za 1 dan potovanja tudi staro sekcijo *Aquileia-Emona*, in sicer v traktu Ajdovščina-Logatec, ki so jo speljali, ne več čez Razdrto, temveč čez Col in Hrušico (Sv. Jerdert), kjer je bil postavljen kontrolno-varovalni blok (kastel) *Ad Pirum*.

Iz virov, ki jih imamo, ne izhaja drugega, kot da je Okra tisti del kraškega višavja med Julijskimi Alpami in morjem, čez katerega je tekkel promet v 2. in 1. stoletju pred Kr.: med Akvilejo in Nauportom ter med Tergestom in močvirjem *Lugeon* (po vsej priliki Cerknjiško jezero). S tem zožimo pojem sedla na prostor Razdrto med Nanosom in višavjem Travnik-Cerovec (Vremščica), oziroma razširjeno proti izhodiščema še sektor Tržaškega Krasa. Markantna točka-reper, imenovana Okra, postaja spriču tega in neprisljano — in v bistvu edina zares daleč vidna in izstopajoča — Nanos. Mesto Okro je treba iskati v tej regiji, bliže območja Karnov, to je Trsta in Furlanije; vendar ne vemo, kako globoko vzdolž prazgodovinske prometne smeri so le-

ti pronicali. Nedvomno si je vselej zaželela vsako donosno prometno linijo v celoti prilaistiti ena sama etnična skupina zaradi mitnin, politične kontrole in obrtne koristi. Ni izključeno, da je mesto Okra dejansko Šmihel pri Hrenovicah, lokalizacijskih možnosti pa je še več. Kaže, da se je pojem Okra, omejen sprva morda na Tržaški Kras in Nanos, razširil na kraško področje sploh, oziroma da so to storili geografi iz razlogov poenostavitvenega imenovanja, in se v tem primeru dejansko močno približal naokrog njega živečim plemenom in rodovom Japodov, Subokrinov, Karnov in drugih.

Vsi zgoraj naštetih elementi in ugotovitve so zožili možnosti za lokalizacijo Okre na ožji prostor s središčem Razdrto-Nanos; so precizirali prometne smeri med Italijo in Ilirikom za čas 2. in 1. stoletja pred Kr.; so pokazali na atraktivnost prelaza v luči plemenske zgotovitve okrog njega; so eliminirali Hrušico (*Ad Pirum*) iz kombiniranja v zvezi z Okro; so kolikor mogoče utemeljeno v tem kontekstu locirali 'barje' *Lugeon*. Naslednja naloga bo, aplicirati te ugotovitve na potek zgodovine od časov etruščansko-venetskih karavan, od halštatskodobnih kontaktov, ki so sprožili prvi doslej znani višek vzhodno-alpske kulture v starem veku, in predvsem tudi v času od ustanovitve Akvileje (181 pred Kr.), kar je v veliki meri posledica prazgodovinskih vdorov čez Okro, do definitivne rimske zasedbe Balkana za Avgusta, torej za obdobje, ki ga obravnava tudi Strabo.

OPOMBE

1. *Verrius Flaccus*, avgustejski učenjak in profesor, je napisal med drugim tudi neohranjeno etimološko slovarsko delo *de significatu verborum*. Izvleček iz tega je v drugi polovici 2. st. po Kr. pripravil *Sez. Pompeius Festus* (in iz njegovega dela še enega *Paulus Diaconus* v 8. st.). Ohranjena je druga polovica Festovega izviečka, ki ga je izdal W. M. Lindsay v založbi Teubner 1913. Po njem je mogoče soditi, kakšna zakladnica podatkov, rekov in primerov je bilo Flakovo delo. V tekstu omenjeni Livij je *L. Livius Andronicus* (ok. 284—204 pred Kr.), prvi rimski tragik, čigar dela so ohranjena zgolj v odlomkih, medtem ko *Ateius Philologus*, ki se tudi omenja, od drugod ni poznan. *Taenaros* je bil rt v Lakoniji, *Pelios* gora v Tesaliji, Chiron Ahilov učitelj. — 2. To mesto je glavni, žal premalo zanesljiv vir, na osnovi katerega so poizkusili precizirati leto zasedbe Norika; hkrati naj bi se dalo iz njega sklepati, kdaj so bila napisana ta poglavja Strabonove knjige. V kombinaciji z drugimi podatki (prim. E. Swoboda, *Carnuntum*⁴ [1964] 233 ss) so se strokovnjaki skoraj enoglasno odločili sprejeti leto 15 pred Kr. za datum za-

sedbe Norika, kar je točno. V tem primeru, sklepa-
 pajo dalje, da je Strabo napisal to poglavje leta
 18 po Kr. Tej dataciji je ugovarjal edino E. Swoboda
 (v studiji Zur Okkupation Noricums, *Klio* 28 [1935] 180), ki je duhovito pokazal na
 netočnost podatkov in virov ter predlagal kot
 datum zasedbe leto 9 pred Kr., kar pa nedavno
 odkriti napisi na Štalenskem vrhu nad Gospo-
 svetami zavračajo (prim. J. Šašel v: *Historia* 16
 [1967] 70 ss.). — 3. To mesto in zgodba o Argo-
 navtih, ki so po legendi bežali v Istro (v bistvu
 čez Okro), ter ime *Nauportus* samo pričajo —
 poleg arheoloških najdb — o relativno intenziv-
 nem prazgodovinskem prometu na tej liniji, k
 čemur prim. tudi moja studija 'Keltisches por-
 torium in den Ostalpen', objavljeno v zborniku
Corolla memoriae Erich Swoboda dedicata (Graz-
 Köln, 1966) 198 ss. — 4. U. Kahrstedt je v delu
 'Studien zur politischen und Wirtschaftsgeschichte
 der Ost- und Zentralalpen vor Augustus',
*Nachrichten von der Gesellschaft der Wissen-
 schaften zu Göttingen, Philologisch-historische
 Klasse* 1927 str. 1—36 analiziral tudi te sekcije
 Strabonove *Geografije* in si zastavil vprašanje,
 zakaj opisuje pisec v dveh knjigah (4. in 7.), to
 je dvakrat, prehode čez Okro, a vsakokrat dokaj
 različno (npr. različna navedba razdalj, opis rek,
 navajanje etnične poselitvene podobe; tako so
 Japodi po 4. 6. 10 na obeh straneh Okre, po 7. 5. 2
 blizu nje, za ostalo glej prevod). Ker je ugo-
 tovljeno, da je Strabo delal v avgustejskem ob-
 dobju in da zgoraj opisanih področij ni poznal
 osebno, sklepa Kahrstedt, da se je moral osloniti
 v celoti na literaturo. Ta pa da je časovno dvoj-
 na: starejša, nekako iz sredine 2. stoletja pred
 Kr., ki jo reflektira v 7. knjigi, in mlajša iz
 prve polovice 1. stoletja pred Kr., ki naj bi jo
 dal za osnovo podatkom v 5. Navedbe za prostor,
 ki ga obravnavamo, v 'mlajši' literaturi očitno

niso bile skladne z onimi v 'starejši', in ker jih
 pisec ni umel uskladiti, jih je navedel raje dva-
 krat. Vulić in Alföldi (gl. zgoraj str. 14) dvomita
 v Kahrstedtovo analizo, ne dovolj utemeljeno. —
 K prevedenemu Strabonovemu mestu prim. še
 omenjeno Chrestomathio VII 48 (Müller, GGM
 574): *Pod 6. stopinjo leži gora Alpīs, njen gorski
 hrbet se skoraj v ravni črti razteza do Haima,
 ki se neha pri Črnem morju. Imenujejo se vsaka
 posebej takole: Alpīs, Okra, Karovanka, Albīs,
 Bebia; to so ilirske gore. Makedonske so: Ber-
 tiskos, Skardon, Orbelos, Rodope, Haimos; zad-
 nji dve sta traški. Med tem gorskim hrbtom in
 Donavo prebivajo tale plemena: Raiti, Vindeliki,
 Noriki, zgornji in spodnji Panonci, Skordiski,
 Dalmatai, zgornji in spodnji Mezijci, ki segajo
 do otoka Peuke. Iliri, Makedonci in Tračani juž-
 no od tega hrbita. — 5. Navedena plemena so
 dokumentirana z viri, njih lokacija je okvirno
 nesporna, seveda pa na kartah z malim merilom
 manj z velikim pa bolj točna. Prim. P. Petru,
 'Vzhodnoalpski Taurisci', *Arheološki vestnik*
 19 (1968) 357 ss.; k Ambisantom J. Šašel v:
Živa antika 22 (1972) 140 ss. — 6. Izredno za-
 nimiva karta *gradišč* na Slovenskem, ki jo
 je pripravil Franc Truhlar in ki bo objavljena
 v delu *Arheološka najdišča Slovenije* (ver-
 jetno 1974), ponazarja večje in manjše pose-
 litvene centre za halštatsko in latensko obdobje.
 Poselitev je zelo gosta, če pomislimo, da gra-
 dišča lahko enačimo z našimi vasi, trgi in po-
 samezno celo z mesti. Njihovo razporeditev dik-
 tira geografska figuracija (npr. vzdolž dolin), pa
 tudi gospodarske osnove, pogojene z zemljo. Kot
 današnje vasi, tako so bila tudi gradišča pove-
 zana s potmi in kolovozi. V sektorju Okre so
 gradišča evidentno razporejena v smeren,
 ki smo jih na osnovi Strabonovega besedila na-
 kazali zgoraj.*

